

Er inklusionsprojektet kørt af sporet på grund af manglende viden og ressourcer, eller kører det fint på skinner? Det er eksperter, politikere og praktikere uenige om.

Meninger brydes

Konsulenten:

Pædagogisk specialviden smuldrer

Da man med kommunalreformen flyttede ansvaret for landets specialinstitutioner fra amter til kommuner, var det ud fra et ønske om at indrette et dyrt område mere effektivt. Dengang advarede eksperter imod, at øvelsen ville sprede den pædagogiske viden på specialområdet for alle vinde.

Bent Lund Madsen mener, at spådommene gik i opfyldelse. Han er selvstændig konsulent på specialområdet og rådgiver kommuner, institutioner og organisationer om inklusion.

»Det er gået galt mange steder, og der er lang vej til, at pædagogerne også i deres hverdag har den nødvendige specialviden. Der er brug for mange flere ressourcer til kompetenceudvikling. Kommunalreformen opløste en række unikke specialenheder med massiv viden. Den viden er tabt for evigt,« siger han.

Bent Lund Madsen vurderer, at der er lang vej igen, før man har de rette ressourcer, der gør det muligt at inkludere. Som konsulent er han dagligt i kontakt med pædagoger, politikere og embedsfolk i kommunerne.

»Pædagogerne fortæller ofte, at de ikke har den viden, der skal til for at håndtere den opgave, de bliver stillet overfor,« siger han.

Selv om Bent Lund Madsen også dagligt møder stor velvilje til, at projekt inklusion skal lykkes, er det afgørende, at besparelser ikke bliver incitament for inklusionen.

»Hvis målet med inklusion er at spare penge, skaber man eksklusion – for da har man ikke blik for, at det kræver ressourcer og viden at flytte den viden, der er udviklet i specialmiljøer, over i de almindelige dagtilbud. Man kan ikke bare flytte pengene,« forklarer han.

Forskeren:

Et strategisk dilemma

Kommunalforsker Kurt Klaudi Klausen kalder inklusionsudfordringen et 'ægte strategisk dilemma': På den ene side er kommunerne blevet pålagt ansvaret på specialområdet. På den anden side er de tvunget til at spare. Det får konsekvenser mange steder.

»Det betyder, at kommunerne vælger den billigste frem for den bedste løsning. Det er ikke af ond vilje, men det er en betingelse. Det er efter min mening en umulig opgave, de er blevet sat til at løse,« siger han.

Ministeren:

Viden bliver samlet op

Manu Sareen (R), der er minister for børn, ligestilling, integration og sociale forhold, er selv uddannet pædagog. Han giver kritikerne ret i, at kommunalreformen har betydet et tab af viden.

»Jeg arbejdede selv på døgninstitution på det tidspunkt, og vi oplevede jo, at der forsvandt en del viden. Men meget af den viden er forsøgt samlet op igen via Socialstyrelsen,« siger han.

Sidste år blev der givet 60 millioner kroner på finansloven til at uddanne konsulenter, som skal hjælpe pædagogerne med inklusion i institutionerne.

»Det burde give et løft i pædagogernes kompetencer, og vi må jo se, om det er nok. Måske er 60 millioner kroner ikke er meget til at dække hele området. Jeg håber, at pædagogerne bliver klædt bedre på til at klare opgaven, for det er meningen med pengene,« siger Manu Sareen.

Lederen:

Inklusion kan lykkes

Svendborg er Fie Lademann dagtilbudsleder og leder for de decentrale 'resursepædagoger'. Hun mener, at det kan lade sig gøre at fastholde og udvikle den pædagogiske specialviden i de almindelige dagtilbud. Det er erfaringen fra hendes kommune, hvor alle børn på dagtilbudsområdet i dag bliver inkluderet.

I 2011 blev de centrale specialpædagoger decentraliseret, og de var bekymrede for, at deres specialpædagogiske viden ville gå tabt.

»Men efter halvandet år kom de, der syntes, at inklusion var det værste, og at al specialviden ville gå tabt, og sagde: Nu kan vi se, hvad I mente,« siger Fie Lademann.

Hun oplever modstanden fra de specialpædagogiske miljøer som en stor udfordring for arbejdet med inklusion i dagtilbud.

»Dem, der sidder på specialviden, skal ud og dele den. Det er ikke konstruktivt og fair, at der sidder nogle i en osteklokke med specialviden om for eksempel autister, for er det ikke noget, som vi alle skal vide lidt om?« spørger hun.

Opskriften på succesen i Svendborg er 'resursepædagoger', der sendes ud i dagtilbuddene og ser med nye øjne på pædagogikken. Dertil kommer ekstra normering til særlige 'resursepladser' kombineret med massiv, løbende efteruddannelse af hele det pædagogiske personale i institutionerne.

»Inklusion kræver samarbejde og en ny kultur,« siger Fie Lademann, der understreger, at det har betydet meget, at inklusionsarbejdet i Svendborg er vokset fra det pædagogiske personale og deres projekter og ikke er blevet dikteret oppefra i systemet.

»Der har ikke været en sparedagsorden. Vi har hele vejen kunnet se fagligheden, og at det giver god mening for børnene.«

Svendborg Kommune lukkede 'Specialbørnehaven' i 2012. Selvom udgangspunktet ikke har været ønsket om at spare, så har de nye løsninger været billigere for kommunen.

Økonomen:

Vigtig viden udvandes

Sundhedsøkonom Kjeld Møller Petersen fra Syddansk Universitet hæfter sig ved det, han kalder 'den omvendte logik' på specialområdet.

»I sundhedssystemet argumenterer man for, at fastholdelse og udvikling af ekspertise kræver et vist antal patienter. På socialområdet smører man i stedet ekspertisen bredt ud i de almindelige pædagogiske miljøer med den konsekvens, at den bliver udvandet og utilstrækkelig,« siger han.

Opløsningen af centrale enheder er gået hårdt ud over det specialiserede socialområde, vurderer han.

»Den specialpædagogiske viden spredes for alle vinde. Den ekspertise, man har været årtier om at opbygge, skal man nu til at etablere igen.«

Hvad er specialpædagogik?

Diplom

Siden 1992 har der ikke eksisteret en særskilt pædagoguddannelse i specialpædagogik, men det har siden 1997 været muligt at tage en videreuddannelse i specialpædagogik som en pædagogisk diplomuddannelse.

Ny uddannelse

Fra optaget 2014 bliver det muligt for pædagogstuderende at specialisere sig i social- og specialpædagogik. Specialpædagogikken placerer sig dermed i krydsfeltet mellem at være et selvstændigt fag og en deldisciplin til almenpædagogikken. (Læs nyhed side 9)

Strømningerne

Gennem tiden har specialpædagogikken været influeret af forskellige strømninger, der groft sagt har placeret sig mellem to yderpositioner. Enten ses det som specialpædagogikkens opgave at afhjælpe og kompensere for individuelle problemer, eller også er målet at gøre hele samfundet mere inkluderende gennem en differentieret pædagogik.

Mange metoder

I specialinstitutionerne arbejder pædagogerne med udgangspunkt i mange forskellige pædagogiske metoder, alt efter hvilke typer af udfordringer og handicap, børnene kommer med, og afhængigt af institutionens værdigrundlag.

➔ Læs også BUPL MENER side 43.